

Tereza VALIGOVÁ, *Zemští škůdci na počátku raného novověku*, České Budějovice 2015 (= bakalářská práce, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích), 109 s.

Posudek oponenta bakalářské práce

Téma opovědníků či zemských škůdců uvedl do moderní historické literatury Josef Macek, kterým jim věnoval pozornost na několika místech své syntézy jagellonského věku. Jejich činy interpretoval zejména v kontextu majetkových sporů mezi urozenci, konstituování právního řádu po skončení husitských válek i mocenských sporů a bojů mezi královskými městy a šlechtou na počátku 16. věku. Název předkládané bakalářské práce vzbuzuje očekávání, že studentka se na zjištěné poznatky pokusí chronologicky navázat a zvolené téma zasadí do prvního století raného novověku. Zatímco v právní rovině jejího výkladu se jí to podařilo, vybranými příklady, na nichž popisovala konkrétní průběh činů opovědníků, bohužel zůstala před prahem zvoleného období (ke zvolenému časovému období na s. 17).

Studentka zná relevantní literaturu k tématu, byť práce Josefa Macka a Petra Čorneje by si zasloužily důkladnější rozvedení (s. 8-10). Naopak za klad považují znalost regionální literatury věnované některým opovědníkům jagellonské doby a také snahu vyrovnat se s trestněprávní literaturou, byť zde zůstalo jen u náznaku (s. 11, pozn. 40 na s. 14¹). Hlavním pramenným východiskem práce se staly edice českých zemských zřízení 16. a počátku 17. století. Studentka přitom mohla zohlednit také novou redakci zemského zřízení z let před propuknutím českého stavovského povstání, která sice nestihla vstoupit v platnost, ovšem je k dispozici její důkladná edice.² Spíše okrajově přihlédla rovněž k usnesením českých zemských sněmů. Kromě normativních písemností pracovala s korespondencí, zveřejněnou v ediční řadě *Archiv český*, a s některými narativními prameny.

Práce je rozčleněna do šesti kapitol, které se postupně věnují terminologii zemského škůdcovství, tedy označení zkoumaných deliktů v normativních písemnostech, a vymezení zemského škůdce, které se v těchto pramenech objevovalo od počátku 15. do první poloviny 16. věku. Následně se studentka pokusila podat typologii činů zemských zhoubců, mezi něž zařadila delikt moci, tedy násilné obsazení sídla, dále odehnání dobytka, zavázání slibem,

¹ Lépe než citovat zprávy o konání konference je pracovat s vydaným sborníkem: Karel Malý – Jaroslav Pánek (edd.), *Vladislavské zřízení zemské a počátky ústavního zřízení v Českých zemích (1500-1619)*, Praha 2001.

² Julius Glücklich (ed.), *Nová redakce zemského zřízení Království českého z posledních let před českým povstáním*, Brno 1936.

paličství, jízdy za hranice, pomoc a podporu škůdcům a působení v nepřátelském vojsku. Další kapitola byla věnována průběhu zemského škůdcovství v podobě, jak ho stanovilo soudobé české zemské právo, i jak k němu docházelo v praxi. V závěrečných dvou kapitolách studentka popsala činy zvolených zemských škůdců z konce 15. a počátku 16. století. Na základě literatury a vydaných pramenů popsala činy bratrů Jindřicha a Kryštofa z Gutnštejna, Jiřího Všerubského z Gutštejna, pozornost věnovala rovněž opovědnictví na rožmberském dominiu, které měli na svědomí někteří rytíři. Stranou zájmu neponechala ani reakci krále Vladislava II. Jagellonského na rozmáhající se škůdcovství v zemi v prvních letech 16. věku, i když otázka vztahu panovnické moci k opovědnictví by zasluhovala větší pozornost. Poslední kapitola pak důkladně popsala z literatury dobře známé činy asi nejznámějšího opovědníka Jiřího z Kopidlna.

Hlavní přínos bakalářské práce Terezy Valigové spatřuji v práci s normativními písemnostmi 16. a počátku 17. století, kdy opovědnictví nadále tvořilo součást právního řádu země. Spolu s vývojem právního nazírání na tento typ jednání by v budoucnu měla být věnována pozornost konkrétním případům, k nimž v praxi docházelo. Četnost a míra takového jednání, jeho průběh i postih by poté ukázaly na proměny samotného opovědnictví na počátku raného novověku stejně jako na změny v mentalitě šlechtické společnosti či jejího vztahu k vymahatelnosti práva. Ke konkrétním případům opovědnictví v 16. a zejména v první polovině 17. století by směřovala moje otázka při obhajobě bakalářské práce.

Bakalářská práce je psána čtivým jazykem, který však není prostý chyb (interpunkce, shoda podmětu s přísudkem, opakování slov). Na s. 25-27 je text patrně podbarvený. Chyby se vyskytují také v některých citacích v poznámkách pod čarou (nedůsledné používání kurzívy, chybějící ročník nebo číslo, nedostatečná citace). Ne zcela jasno má studentka ve způsobu citování edic uveřejněných v ediční řadě *Archiv český*, a to i v Seznamu použitých pramenů a literatury. Ne zcela jednotně přebírá citace ze starších edic využívajících archaické ediční zásady (užívání závorek, psaní tří teček, rozepisování zkratek, psaní „w“ apod.).

Bakalářskou práci Terezy Valigové doporučuji k obhajobě a vzhledem k výše uvedeným věcným i formálním připomínkám ji doporučuji hodnotit stupněm **velmi dobře**.

Jindřichův Hradec, 22. květen 2015

Doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.